

VALSTYBINĖS DUOMENŲ APSAUGOS INSPEKCIJOS

2021 METŲ VEIKLOS ATASKAITA

2022 m. kovo 7 d.

Vilnius

VADOVO ŽODIS

2021 m. Valstybinė duomenų apsaugos inspekcija (toliau – Inspekcija), viena iš Lietuvos asmens duomenų apsaugos priežiūros institucijų, darbus vykdė COVID-19 pandemijos sąlygomis. Šiuo išskirtiniu laikotarpiu Inspekcija neturėjo veiklos pauzių. Pritaikius nuotolinio ir hibridinio darbo įrankius buvo tęsiamos ne tik rutininės veiklos, bet ir operatyviai reaguojama į įvairias su COVID-19 pandemijos valdymu susijusias situacijas, skubos tvarka buvo derinami teisės aktai, teikiamos nuomonės dėl galimų asmens duomenų tvarkymo sprendimų, rekomendacijos ir kita aktuali informacija.

Nors pandemija dar labiau paspartino viešojo ir privataus sektoriaus skaitmenizaciją, daugelis buvo priversti dirbti ir gauti daugelį paslaugų nuotoliniu būdu, todėl proporcingai išaugo ir tvarkomų asmens duomenų kiekiai, bet asmens duomenų tvarkymo ir saugumo reikalavimai, numatyti 2016 m. balandžio 27 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamente (ES) 2016/679 dėl fizinių asmenų apsaugos tvarkant asmens duomenis ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo ir kuriuo panaikinama Direktyva 95/46/EB (Bendrasis duomenų apsaugos reglamentas) (toliau – BDAR), liko tie patys ir privalomi.

Kai kurių veiklų 2021 m. Inspekcija negalėjo vykdyti pilna apimtimi, pavyzdžiui, prevencinių tikrinimų vietoje, kitos veiklos priešingai, išaugo, ypač konsultacijų poreikis, tarpinstitucinis bendradarbiavimas. Su pandemija susijusi situacija vertintina kaip rizikos veiksnys Inspekcijai įgyvendinant funkcijas. Be kita ko, kaip atskiri rizikos veiksniai 2021 m. Inspekcijai laiku vykdyti paskirtas funkcijas paminėtini darbuotojų kaita bei jų trūkumas.

Inspekcija 2021 m. vykdė savo, kaip asmens duomenų apsaugos priežiūros institucijos **misiją – ginti žmogaus teisę į asmens duomenų apsaugą**, bei įgyvendino numatytus tris veiklos prioritetus.

1 prioritetas. Didinti duomenų valdytojų, duomenų apsaugos pareigūnų ir duomenų subjektų žinias, kompetenciją ir įgūdžius asmens duomenų apsaugos srityje.

Įgyvendindama šį prioritetą Inspekcija parengė aktualios metodinės informacijos lengvai prieinamu skaitmeniniu būdu, stebėjo duomenų apsaugos pareigūnų skyrimo ir įtraukimo į organizacijų veiklą tendencijas, atsižvelgdama į sektorių specifiką surengė atskirus mokymus privataus ir viešojo sektoriaus duomenų apsaugos pareigūnams. 2021 m. Inspekcija pradėjo skelbti daugiau informacijos apie Inspekcijos sprendimus, priimamus ne tik nagrinėjant skundus, bet ir atliekant tikrinimus savo iniciatyva. Taip pat pradėta skelbti informacija apie teismų sprendimus dėl Inspekcijos tirtų atvejų. Tiek Inspekcijos, tiek teismų sprendimuose pateikta informacija naudinga tiek duomenų valdytojams sprendžiant jiems kylančius asmens duomenų apsaugos iššūkius, tiek ir duomenų subjektams – vertinant su jų asmens duomenimis vykdomo asmens duomenų tvarkymo teisėtumą.

2 prioritetas. Prisdėti didinant pasitikėjimą viešojo sektoriaus atliekamu asmens duomenų tvarkymu.

Didelė dalis asmens duomenų tvarkymo vyksta viešajame sektoriuje, todėl Inspekcijai savo veikloje svarbu šiam sektoriui skirti ypatingą dėmesį. Įgyvendinant šį veiklos prioritetą buvo vertinami institucijų rengiamų teisės aktų, reglamentuojančių su asmens duomenų tvarkymu susijusius klausimus, projektai. Be kita ko, pandemijos laikotarpiu Inspekcija vykdė aktyvų bendradarbiavimą ir teisės aktų rengimo procese: dalyvavo įvairiuose posėdžiuose, ekspertų susitikimuose, teikė metodinę pagalbą, platino EDAV parengtą aktualią informaciją. 2021 m. Inspekcija pradėjo Europos Sąjungos iš dalies finansuojamo projekto „SolPriPa 2 Work“ įgyvendinimą. Šis projektas padės institucijoms spręsti darbo santykių kontekste kylančius asmens duomenų tvarkymo klausimus. Ataskaitiniu laikotarpiu atliktos viešojo sektoriaus apklausos, kurios padėjo nustatyti trūkstamos informacijos ir žinių poreikį. Atsižvelgiant į apklausų rezultatus parengta mokymų medžiaga.

3 prioritetas. Stiprinti tarptautinį bendradarbiavimą asmens duomenų apsaugos srityje.

Atsižvelgiant į tai, kad vienas iš BDAR priėmimą sąlygojusių veiksnių – nustatyta potenciali rizika, kylanti asmens duomenis teikiant į trečiąsias valstybes, todėl siekiama suvienodinti asmens duomenų tvarkymo taisykles perduodant asmens duomenis į kitas valstybes bei sukurti efektyvius tokio asmens duomenų perdavimo priežiūros mechanizmus, kurių vienas esminių elementų – valstybių narių nacionalinių asmens duomenų apsaugos priežiūros institucijų bendradarbiavimas vykdant tyrimus, susijusius su tarptautiniu didelės apimties asmens duomenų tvarkymu, vadinamosios vieno langelio (angl. *one-stop-shop*) procedūros¹. 2021 m. Inspekcija dalyvavo 506 tarptautinėse bylose (iš jų 375 dėl asmenų skundų, 131 atveju dėl tyrimų, teisinių įsipareigojimų ir kitų atvejų), dėl kurių 2021 m. jau buvo priimtas 141 galutinis sprendimas. Taip pat Inspekcija atstovavo Lietuvai 250 valstybių savitarpio pagalbos atveju.

ES valstybių narių asmens duomenų apsaugos priežiūros institucijas vienijanti Europos duomenų apsaugos valdyba (toliau – EDAV) – nepriklausoma ES institucija, kuri padeda užtikrinti nuoseklių duomenų apsaugos taisyklių taikymą visoje ES. Pažymėtinas ypatingas EDAV vaidmuo asmens duomenų apsaugos srityje, kadangi BDAR jai suteikta teisė oficialiai aiškinti BDAR nuostatas, šitaip užtikrinant vienodą šio teisės akto taikymą visoje ES. Vienas svarbiausių EDAV veiklos elementų – gairių, rekomendacijų ir geriausios praktikos pavyzdžių pateikimas visuomenei. 2021 m. dėl pandemijos EDAV posėdžiai ir pograpių veiklos bei ES priežiūros institucijų bendradarbiavimas daugiausia vyko nuotoliniu būdu, buvo operatyviai sprendžiami visoms valstybėms narėms svarbūs klausimai. Inspekcija, kaip nacionalinė asmens duomenų apsaugos priežiūros institucija, taip pat yra EDAV narė, prisidedanti tiek prie pačios EDAV, tiek ir jos apie 20 įvairių pograpių ir darbo grupių veiklos. Inspekcijos atstovai ypač aktyviai dalyvauja Atitikties, e. vyriausybės ir sveikatos pogrupyje (CEH), Tarptautinio duomenų perdavimo pogrupyje (ITS), Koordinuotos vykdymo užtikrinimo sistemos (CEF) darbo grupės, Komunikacijos tinklo, Duomenų apsaugos pareigūnų tinklo veikloje.

2021 m. atnaujintas bendradarbiavimas tarp Baltijos šalių (Lietuvos, Latvijos, Estijos) asmens duomenų apsaugos priežiūros institucijų. Keičiamasi patirtimi, bendradarbiaujama EDAV darbo grupių veikloje bendrais strateginiais klausimais nustatant Baltijos šalių poziciją, planuojami bendri sektoriniai patikrinimai.

2021 m. vykdyti prioritetai lieka aktualūs ir toliau, nes BDAR taikymo praktika dar tik formuojasi, DPO kvalifikacijos kėlimas yra nuolatinis procesas, yra būtina stiprinti tarptautinį bendradarbiavimą, jam skirti daugiau dėmesio, nes dalis priežiūros institucijos funkcijų, numatytų BDAR, dar tik bus pradėtos vykdyti, be kita ko, yra ir kiti reglamentai, reglamentų projektai, tiesiogiai susiję su esama, tiek su ateityje laukiančia Inspekcijos veikla.

¹ Iš esmės vieno langelio principu siekiama užtikrinti, kad organizacijos ir asmenys galėtų spręsti su asmens duomenų tvarkymu susijusius tarpvalstybinius klausimus su priežiūros institucija, įsikūrusia toje pačioje valstybėje narėje, kurioje yra jų pagrindinė buveinė (dažniausiai jų ES būstinė), taip pat, kad tokie klausimai galėtų būti nuosekliai sprendžiami visoje ES. O tai reiškia, kad priežiūros institucijos turi bendradarbiauti, kad suteiktų viena kitai susijusią informaciją ir savitarpio pagalbą, kai to prašoma. Kiekvienoje užklausoje dėl savitarpio pagalbos suteikimo turi būti pateikiama visa būtina informacija, pvz., užklauso tikslas ir motyvai. Paprastai kiekviena priežiūros institucija privalo atsakyti į užklausa nustatytais terminais.

I SKYRIUS STRATEGINIO VEIKLOS PLANO ĮGYVENDINIMAS

PIRMASIS SKIRSNIS KONTEKSTO (APLINKOS) ANALIZĖ

Asmens duomenų apsauga – tai teisinių, techninių ir organizacinių priemonių visuma, skirta apsaugoti asmens duomenis nuo neteisėto, atsitiktinio ar netinkamo asmens duomenų tvarkymo. Teisė į asmens duomenų apsaugą yra viena iš pagrindinių žmogaus teisių, priskiriamų prie modernių teisių, būdingų išsivysčiusioms šalims, ypač aktuali skaitmeniniame amžiuje, kai technologijos suteikia neribotas galimybes tvarkyti asmens duomenis dideliais kiekiais. Demokratinėje teisinėje visuomenėje svarbi pusiausvyra tarp viešųjų ir privačiųjų interesų, žmogaus teisės gauti ir skleisti informaciją bei teisės į asmens duomenų apsaugą.

Nuo 2018 m. gegužės 25 d. pradėtu taikyti BDAR iš esmės reformuota ankstesnė duomenų apsaugos sistema – persvarstyta ir naujai suformuluotos asmens duomenų apsaugos priežiūros institucijų (Lietuvos Respublikoje viena iš jų – Inspekcija) vykdomos funkcijos, išplėstas ES valstybių narių duomenų apsaugos priežiūros institucijų bendradarbiavimas, įtvirtintos naujos pareigos duomenų valdytojams ir naujos teisės duomenų subjektams asmens duomenų apsaugos srityje. Taip pat pastebėtina, kad ir kiti tarptautiniai ir ES teisės aktai, kurių pakeitimai ir įsigaliojimas siejami su BDAR ir asmens duomenų apsaugos reforma ES, numato specifines duomenų apsaugos priežiūros institucijos priežiūros funkcijas, kurios turi būti peržiūrėtos ir tinkamai įgyvendinamos. Tam tikri Lietuvai aktualūs aspektai įtvirtinti 2018 m. liepos 16 d. priimtame naujos redakcijos Lietuvos Respublikos asmens duomenų teisinės apsaugos įstatyme.

Vadovaujantis Inspekcijos nuostatais, patvirtintais Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001 m. rugsėjo 21 d. nutarimu Nr. 1156 „Dėl Valstybinės duomenų apsaugos inspekcijos nuostatų patvirtinimo“, Inspekcija yra Lietuvos Respublikos Vyriausybės įstaiga, dalyvaujanti formuojant valstybės politiką asmens duomenų apsaugos valdymo srityje ir ją įgyvendinanti.

Inspekcijos paskirtis – prižiūrėti, kad būtų apsaugotos fizinių asmenų pagrindinės teisės ir laisvės tvarkant asmens duomenis bei sudarytos palankesnės sąlygos laisvam asmens duomenų judėjimui ES. Inspekcijos pagrindiniai veiklos tikslai:

- Dalyvauti formuojant valstybės politiką asmens duomenų apsaugos srityje;
- Vykdyti BDAR ir kitų asmens duomenų apsaugos teisės aktų stebėseną ir užtikrinti jų vykdymą;
- Kontroliuoti asmens duomenų tvarkymą;
- Įgyvendinti 1981 m. sausio 28 d. Strasbūre sudarytos Konvencijos dėl asmenų apsaugos ryšium su asmens duomenų automatizuotu tvarkymu (ETS Nr. 108) ir jos protokolų nuostatas.

Inspekcijos veikla 2021 m. buvo organizuojama vadovaujantis 2021–2023 metų strateginiu veiklos planu, patvirtintu Inspekcijos direktoriaus 2021 m. kovo 16 d. įsakymu Nr. 1T-25 (1.12.E).

Inspekcijos funkcijos neapsiriboja vien tik BDAR, Lietuvos Respublikos asmens duomenų, tvarkomų nusikalstamų veikų prevencijos, tyrimo, atskleidimo ar baudžiamojo persekiojimo už jas, bausmių vykdymo arba nacionalinio saugumo ar gynybos tikslais, teisinės apsaugos įstatyme ir Lietuvos Respublikos asmens duomenų teisinės apsaugos įstatymo taikymo priežiūra. ES teisės aktai numato, kad priežiūros institucija turi atlikti auditus įvairiose informacinėse sistemose, pavyzdžiui, duomenų tvarkymo operacijų auditą nacionalinėje Šengeno informacinėje sistemoje, Vizų informacinėje sistemoje ir kt. Be to, Inspekcija vykdo jos kompetencijai priskirtą Lietuvos Respublikos elektroninių ryšių įstatymo nuostatų priežiūrą.

Inspekcija taip pat yra viena iš institucijų, įgyvendinančių kibernetinio saugumo politiką. Ji prisidėjo prie kibernetinio saugumo sistemos Lietuvoje kūrimo priimant Kibernetinio saugumo įstatymą, toliau prisideda prie jos tobulinimo ir užtikrinimo dalyvaudama Kibernetinio saugumo tarybos veikloje, kartu su kitomis atsakingomis institucijomis rengia Lietuvos kibernetinio saugumo ataskaitą. Kibernetinis saugumas tiesiogiai susijęs su Inspekcijos atliekama asmens duomenų

saugumo pažeidimų nagrinėjimo veikla, kai tiriant asmens duomenų saugumo pažeidimus prireikus bendradarbiaujama ir su Nacionaliniu kibernetinio saugumo centru.

2021 m. Inspekcija tęsė bendradarbiavimą su keliais Lietuvos universitetais. Buvo skaitomos paskaitos Mykolo Romerio universitete, dalijamasi priežiūros institucijos patirtimi ir dalyvauta įvairiuose universiteto renginiuose, pradėtas įgyvendinti informuotumo skatinimo projektas „SolPirPa 2 WORK“ dėl asmens duomenų apsaugos darbo santykių kontekste. Kartu su Kazimiero Simonavičiaus universitetu surengti mokymai viešojo ir privataus sektoriaus duomenų apsaugos pareigūnams.

2021 m. nemažai dėmesio skirta tarpinstituciniam bendradarbiavimui. Svarbu paminėti bendradarbiavimą su Sveikatos apsaugos ministerija rengiant Pakartotinio sveikatos duomenų naudojimo įstatymą. Aktyviai bendradarbiauta su Policijos departamentu. Su Teisingumo ministerija bendradarbiauta siekiant įgyvendinti Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos nuostatų įgyvendinimo [plano](#) 8.1.12 veiksmą „Įvykdyti viešąsias konsultacijas dėl Asmens duomenų teisinės apsaugos įstatymo peržiūros, siekiant įvertinti jo veikimą ir priimti Vyriausybės sprendimą dėl teisinio reguliavimo spragų panaikinimo ir ES teisės įgyvendinimo“. Kiekvieną mėnesį dalyvaujama susitikimuose su Teisingumo ministerija, kaip su politikos asmens duomenų apsaugos srityje formuotoja.

Reprezentatyvaus 2021 m. Lietuvos gyventojų tyrimo apie asmens duomenų apsaugą duomenimis, apie BDAR nustatytus reikalavimus organizacijoms ir žmonėms suteiktas teises žino 74 proc. Lietuvos gyventojų. Apie Inspekciją, kaip priežiūros instituciją, žino 60 proc. gyventojų.

Tyrimo duomenys rodo, kad 40 proc. respondentų nuomone, asmens duomenų tvarkymas COVID-19 pandemijos laikotarpiu nepakito (2020 m. – 44 proc.), 2021 m. 6 proc. padaugėjo asmenų, manančių, kad pandemijos laikotarpiu buvo mažiau paisoma asmens duomenų apsaugos reikalavimų – 24 proc. (2020 m. – 18 proc.), 26 proc. neturėjo nuomonės šiuo klausimu (2020 m. – 26 proc.), 10 proc. mano, kad buvo labiau paisoma asmens duomenų tvarkymo reikalavimų negu įprastai (2020 m. – 12 proc.).

2021 m. Lietuvoje pirmą kartą apskaičiuotas Asmens duomenų apsaugos sąlygų lygis (toliau – ADASL²). Tai pirmasis sudėtinis rodiklis, skirtas įvertinti asmens duomenų apsaugos sistemą Lietuvoje. Jis nustatomas pagal kasmet atliekamos reprezentatyvios Lietuvos gyventojų apklausos duomenis, apimančius keturias sritis: (1) gyventojų žinių lygį apie BDAR, Inspekciją ir savo teises, (2) pasitikėjimą įmonėmis ir įstaigomis, tvarkančiomis asmens duomenis, (3) gyventojų aktyvumą susidūrus su galimais pažeidimais ir (4) pasitikėjimą priežiūros sistema. 2021 m. ADASL – 60 proc.

2021 m., kaip ir ankstesniais metais, Inspekcijai kilo iššūkių įgyvendinant BDAR ir kituose teisės aktuose numatytas funkcijas daugiausia dėl žmogiškųjų išteklių trūkumo. BDAR 52 straipsnio 4 dalis numato, kad kiekviena valstybė narė užtikrina, kad priežiūros institucijai būtų suteikti žmogiškieji, techniniai ir finansiniai ištekliai, patalpos ir infrastruktūra, kurie yra būtini, kad ji veiksmingai atliktų savo užduotis ir naudotųsi savo įgaliojimais, įskaitant užduotis ir įgaliojimus, vykdytinus savitarpio pagalbos srityje, bendradarbiaujant ir dalyvaujant EDAV veikloje. 2020 m. Europos Komisijos komunikate³ akcentuojama didesnių žmogiškųjų ir finansinių išteklių svarba

² Inspekcija, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2021 m. spalio 20 d. nutarimu Nr. 861 „Dėl 2021–2030 metų plėtros programos valdytojos Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos teisingumo sistemos plėtros programos patvirtinimo“ patvirtinta 2021–2030 metų plėtros programos valdytojos Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos teisingumo sistemos plėtros programa, (toliau – Teisingumo sistemos plėtros programa) skaičiuoja šios programos pažangos priemonės „Modernizuoti teisinės apsaugos procesus“ rezultato rodiklį – Asmens duomenų apsaugos sąlygų lygis (proc.).

³ 2020-06-24 Europos Komisijos komunikate Europos Parlamentui ir Tarybai COM(2020) 264 „Duomenų apsauga kaip daugiau galių suteikimo piliečiams ir ES požiūriu į perėjimą prie skaitmeninių technologijų pagrindas – dveji metai taikant Bendrąjį duomenų apsaugos reglamentą“ (toliau – Komunikatas) pažymėta, kad daugelis valstybių narių parėmė reikalingais žmogiškaisiais, techniniais ir finansiniais ištekliais priežiūros institucijas. Apskritai beveik visų nacionalinių duomenų apsaugos institucijų (2016–2019) darbuotojų skaičius padidėjo 42 proc., o biudžetas – 49 proc. Vis dėlto valstybių narių skirtumai akivaizdūs. Santykinai daugiausiai padidintas Airijos, Nyderlandų, Islandijos, Liuksemburgo ir Suomijos institucijų darbuotojų skaičius.

asmens duomenų apsaugos priežiūros veiklai. Tam pritariama ir 2021 m. kovo 25 d. Europos Parlamento rezoliucijoje⁴.

Atsižvelgiant į ES keliamus lūkesčius asmens duomenų apsaugos priežiūros institucijoms, svarbu kelti Inspekcijos autoritetą, suteikti resursus, leidžiančius sekti technologines naujoves ir vertinti jų įtaką asmens duomenų apsaugai bei sudarančius galimybes kelti kvalifikaciją ir bendradarbiauti tarptautiniu lygiu. Dėl nuolatos augančių veiklos apimčių, siekiant užtikrinti Inspekcijai paskirtų funkcijų vykdymą ir priežiūros institucijos paslaugomis suinteresuotų asmenų poreikius, ne kartą akcentuotas poreikis stiprinti instituciją skiriant papildomų žmogiškųjų išteklių.

Teisingumo ministerijos Centralizuoto audito skyrius 2021 m. gegužės 27 d. Valstybinės duomenų apsaugos inspekcijos žmogiškųjų išteklių valdymo vidaus audito ataskaitos Nr. 1V-10 (toliau – Vidaus audito ataskaita) išvadose pažymėjo, kad „Inspekcijos funkcijų vykdymo apimtys ir atitiktis (apimtys aspektu) teisės aktų reikalavimams yra nepakankama, t. y. dėl žmogiškųjų išteklių trūkumo dalis funkcijų yra nevykdomos, vykdomos pavėluotai arba ne pilna apimtimi, kas neužtikrina gero administravimo principo laikymosi ir visų rizikų tinkamo valdymo. Inspekcijos skaičiavimų pagrindu nustatytas 32 papildomų pareigybių poreikis.“ Taip pat Vidaus audito ataskaitoje pateikiama rekomendacija – „Siekiant užtikrinti tinkamą Inspekcijai pavestų funkcijų vykdymą, Inspekcijai rekomenduotina inicijuoti papildomų pareigybių steigimo klausimo sprendimą.“

Po neformalių ministrų pasitarimų dėl planuojamų maksimalių valstybės biudžeto asignavimų buvo priimti protokoliniai sprendimai dėl papildomų pareigybių skyrimo. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2021 m. gruodžio 22 d. nutarimu Nr. 1117 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2018 m. gruodžio 12 d. nutarimo Nr. 1298 „Dėl valstybės tarnautojų ir darbuotojų, dirbančių pagal darbo sutartis, pareigybių poreikio nustatymo kriterijų aprašo ir didžiausio leistino valstybės tarnautojų ir darbuotojų, dirbančių pagal darbo sutartis ir gaunančių darbo užmokestį iš valstybės biudžeto ir valstybės pinigų fondų, pareigybių skaičiaus sąrašo patvirtinimo“ pakeitimo“⁵ Inspekcijai skirtų pareigybių skaičius padidintas 14 naujų pareigybių.

1 lentelė. Finansiniai ir žmogiškieji Inspekcijos ištekliai

	Iki BDAR	Pradėjus taikyti BDAR			
	2017 m.	2018 m.	2019 m.	2020 m.	2021 m.
Biudžetas (tūkst. Eur)	729,3	1 111,0	1 120,0	1 175,6	1 176,0
iš jo darbo užmokesčiui (tūkst. Eur)	477,0	531,0	805,0	918,3	946,0
Skirtų pareigybių skaičius	32	32	38	38	38

⁴ 2021-03-25 Europos Parlamento rezoliucijoje „Dėl Komisijos vertinimo ataskaitos dėl Bendrojo duomenų apsaugos reglamento įgyvendinimo praėjus dvejiems metams nuo jo taikymo pradžios“ (2020/2717(RSP)) pastebima, kad daug priežiūros institucijų neturi pakankamai žmogiškųjų, techninių ir finansinių išteklių, patalpų ir infrastruktūros, kad galėtų veiksmingai atlikti savo užduotis ir vykdyti savo įgaliojimus, be to, trūksta specialių techninių darbuotojų daugumoje priežiūros institucijų visoje ES, dėl to sunku atlikti pavestas funkcijas. Taip pat stebima didėjanti neatitiktis tarp priežiūros institucijų pareigų apsaugoti asmens duomenis ir tam skirtų išteklių. Svarbu, kad ES priežiūros institucijos, taip pat EDAV turėtų pakankamai finansinių, techninių ir žmogiškųjų išteklių, kad galėtų greitai ir išsamiai nagrinėti vis daugiau daug išteklių reikalaujančių ir sudėtingų bylų, ir koordinuoti bei palengvinti priežiūros institucijų bendradarbiavimą, siekiant tinkamai stebėti Reglamento (ES) 2016/679 taikymą ir apsaugoti pagrindines teises ir laisves.

⁵ Atkreiptinas dėmesys, kad minėtas nutarimas įsigaliojo 2022 m. sausio 1 d.

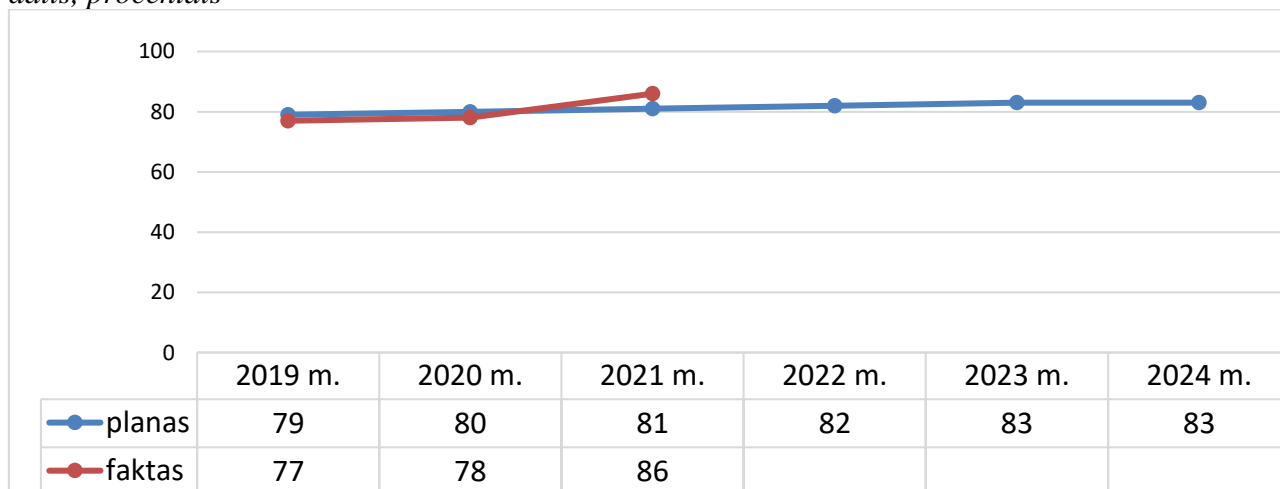
ANTRASIS SKIRSNIS STRATEGINIŲ TIKSLŲ ĮGYVENDINIMAS

**1 strateginis tikslas:
Užtikrinti fizinių asmenų teisę į asmens duomenų apsaugą ir sudaryti sąlygas laisvam asmens duomenų judėjimui**

2 lentelė. Strateginį tikslą įgyvendinančios programos ir Lietuvos Respublikos atitinkamų metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatyme patvirtintų asignavimų panaudojimas

Programos kodas	Programos pavadinimas	Asignavimų panaudojimas (tūkst. Eur)			
		Asignavimų planas	Asignavimų planas, įskaitant patikslinimus ataskaitiniam laikotarpiui	Panaudota asignavimų	Panaudota asignavimų nuo asignavimų, nurodytų asignavimų plane, įskaitant patikslinimus ataskaitiniam laikotarpiui, dalis (proc.)
1	2	3	4	5	6
01 01	Duomenų apsaugos valdymas	1 176,0	1 176,0	1 159,3	98,6
<i>Iš jų ES ir kita tarptautinė finansinė parama</i>					

1 grafikas. Efekto vertinimo kriterijus – asmenų, palankiai vertinančių Inspekcijos veiklą, dalis, procentais

Įgyvendinant Inspekcijos strateginį tikslą „Užtikrinti fizinių asmenų teisę į asmens duomenų apsaugą ir sudaryti sąlygas laisvam asmens duomenų judėjimui“, siekta efekto vertinimo kriterijaus – „Asmenų, palankiai vertinančių Inspekcijos veiklą, dalis, procentais“. Kriterijus apskaičiuojamas susumuojant vertinančiuosius Inspekcijos veiklą labai gerai ir gerai, remiantis apklausų duomenimis, gaunamais apklausus asmenis, kurie buvo kreipęsi į Inspekciją arba kuriems Inspekcija buvo suteikusi savo paslaugų, pavyzdžiui, teikė konsultacijas, derino teisės aktus, skaitė pranešimus renginiuose, nagrinėjo skundus ir pan.

2021 m. Inspekcija viršijo suplanuotą 81 proc. efekto kriterijų ir pasiekė 86 proc. Ypač aktyviai ir palankiai 2021 m. įvertinta Inspekcijos informuotumo skatinimo veikla, kai buvo organizuojami mokymai, skaitomi pranešimai kitų organizacijų organizuojamuose renginiuose. Dėl pandeminės situacijos organizuoti nuotoliniai renginiai padėjo pasiekti platesnes tikslines auditorijas, daugiau asmenų turėjo galimybę susipažinti su Inspekcijos atstovų informacija ir sukaupta patirtimi įvairiais asmens duomenų apsaugos klausimais.

II SKYRIUS VYRIAUSYBĖS PROGRAMOS ĮGYVENDINIMAS

Lietuvos Respublikos Seimo 2020 m. gruodžio 11 d. nutarimu Nr. XIV-72 patvirtintoje aštuonioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės [programoje](#) tinkamas asmens duomenų apsaugos įgyvendinimas akcentuojamas Vyriausybės prioritetinio projekto „Teisėkūra – kokybiška ir planuojama“ 191.6 iniciatyvoje „Pagarba asmens teisėms ir laisvėms – teisėkūros prioritetas“.

Inspekcija 2021 m. prisidėjo prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2021 m. kovo 10 d. nutarimu Nr. 155 „Dėl Aštuonioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos nuostatų įgyvendinimo plano patvirtinimo“ patvirtinto Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos nuostatų įgyvendinimo [plano](#) vykdymo. Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos įgyvendinimo plane yra numatytas teisingumo ministro 8.1 strateginis darbas „Žmogaus teisių ir laisvių apsauga – teisėkūros prioritetas“, kurio 8.1.12 veiksmas – „Įvykdyti viešąsias konsultacijas dėl Asmens duomenų teisinės apsaugos įstatymo peržiūros, siekiant įvertinti jo veikimą ir priimti Vyriausybės sprendimą dėl teisinio reguliavimo spragų panaikinimo ir ES teisės įgyvendinimo“.

Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos strateginio valdymo įstatymo 3 straipsnio 26 punktu Inspekcija vykdo veiklą teisingumo veiklos srityje. Inspekcija prisideda prie Teisingumo sistemos plėtros [programoje](#) numatyto Nacionalinio pažangos plano 8.1 uždavinio „Didinti teisingumo sistemos efektyvumą ir veiksmingumą“ įgyvendinimo. Inspekcija prisideda prie Nacionalinės pažangos programos strateginių tikslų pasiekimo prisidedama prie Teisingumo sistemos plėtros programos pažangos priemonės „Modernizuoti teisinės apsaugos procesus“ įgyvendindama rezultato rodiklį – Asmens duomenų apsaugos sąlygų lygis, proc.

1 paveikslas. 2021 m. Asmens duomenų apsaugos sąlygų lygis Lietuvoje

III SKYRIUS

DUOMENŲ APSAUGOS VALDYMO PROGRAMOS ĮGYVENDINIMAS

Inspekcija 2021 m. vykdė programą „Duomenų apsaugos valdymas“. Šios programos vykdymo rezultatui įvertinti pasirinktas kriterijus R-01-01-01-01 „Asmenų, žinančių apie įstatymų jiems suteiktas teises ir nustatytas pareigas asmens duomenų apsaugos srityje, dalis, proc.“. Šis kriterijus apskaičiuojamas kasmet Inspekcijai vykdant užsakomąją reprezentatyvią Lietuvos gyventojų apklausą apie visuomenės informuotumą asmens duomenų apsaugos srityje. Reprezentatyvios 2021 m. Lietuvos gyventojų apklausos apie asmens duomenų apsaugą duomenimis, apie BDAR, teisės aktą, kuriame nustatyti asmens duomenų tvarkymo reikalavimai organizacijoms ir žmonėms suteiktos teises, žino 74 proc. Lietuvos gyventojų (planuotas rodiklis 73 proc.).

Lietuvoje apie BDAR labiausiai žino 30–49 m. amžiaus, aukštojo išsimokslinimo, aukščiausio ir vidutinio lygio vadovai, specialistai, tarnautojai ir smulkieji verslininkai bei didmiesčių gyventojai.

Vertinimo kriterijų pasiekimas

P-01-01-01-01 Planinių patikrinimų pagal kontrolinius klausimynus dalis, proc. 2021 m. planuotas rodiklis – 100, pasiektas – 100. Ataskaitiniu laikotarpiu planiniai patikrinimai buvo atliekami vadovaujantis 2021 m. planinių patikrinimų planu, patvirtintu Inspekcijos direktoriaus 2021 m. vasario 5 d. įsakymu Nr. 1T-7(1.12.E).

P-01-01-01-02 Išnagrinėtų skundų skaičiaus padidėjimas, palyginti su praėjusiais metais, proc. 2021 m. planuotas rodiklis – 4, pasiektas – 0,1. 2021 m. Inspekcija išnagrinėjo 972 skundus ir nepasiekė planuoto rodiklio, nes buvo išnagrinėta 1 skundu daugiau negu 2020 m. (971). 2021 m. skundų nagrinėjimo veiklai įtakos turėjo darbuotojų kaita ir sulėtėję skundų nagrinėjimo procesai dėl pandeminės situacijos.

P-01-01-01-03 Teisės aktuose nustatytais terminais įvertintų teisės aktų projektų dalis, proc. 2021 m. planuotas rodiklis – 85, pasiektas – 79. Nustatyto rodiklio pasiekimui įtakos turėjo tai, kad teisės aktų projektai neretai buvo teikiami derinti skubos tvarka, o tai reiškė įprasta teisėkūros procedūra pateiktų teisės aktų projektų vertinimo terminų atidėjimą. Ši tendencija buvo sąlygota to, kad dėl šalyje paskelbtos ekstremalios situacijos padėties buvo skubama parengti teisės aktų projektus dėl visų institucijų susitelkimo ir operatyvumo reikalaujančių situacijų, tokių kaip 2021 m. spręsti probleminiai atvejai dėl pabėgėlių krizės prie sienos su Baltarusijos Respublika valdymo, pandemijos valdymo ar kitų atvejų. Tačiau pasitaikė nemažai atvejų, kai institucijos teisės aktų projektus teikė derinti skubos tvarka nepagrįsdamos skubos reikalingumo, nors tai yra vienas iš teisėkūros procedūros reikalavimų.

P-01-01-01-04 Inspekcijos darbuotojų, dalyvavusių kvalifikacijos kėlimo kursuose ir mokymuose, skaičius. 2021 m. planuotas rodiklis – 32, pasiektas – 28. 2021 m. planuotas pasiekti kvalifikacijos kėlimo rodiklis nebuvo pasiektas dėl darbuotojų kaitos, kadangi inspekcijoje dirbo 28 darbuotojai, tačiau kvalifikacijos kėlimo kursuose ir mokymuose dalyvavo 100 proc. darbuotojų.

Ūkio subjektų ir kitų duomenų valdytojų priežiūra

3 lentelė. Asmens duomenų apsaugos priežiūros veikla

Veikla	Iki BDAR	Pradėjus taikyti BDAR			
	2017 m.	2018 m.	2019 m.	2020 m.	2021 m.
Atlikta patikrinimų	91	141	112	104	16
Gauta ir nagrinėta pranešimų apie asmens duomenų saugumo pažeidimus	7	100	175	181	239

Gauta asmenų skundų	480	859	880	1 081	1 164
Išnagrinėta asmenų skundų	490	619	995	971	972

2 paveikslas. Inspekcijos 2021 m. veiklos rodikliai

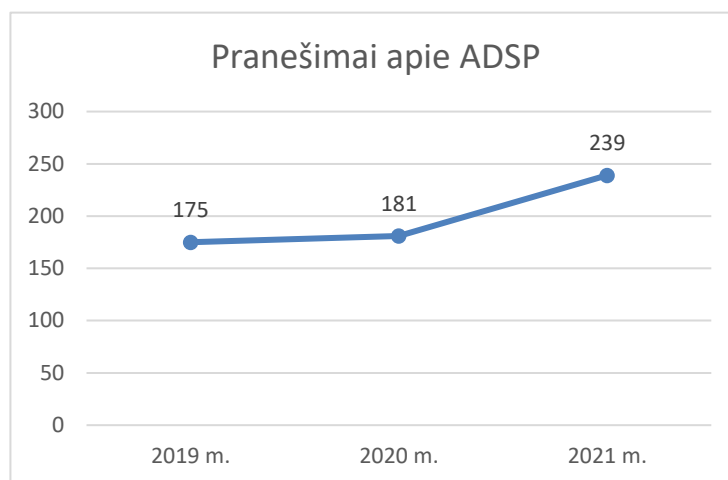

Patikrinimai. 2021 m. Inspekcija atliko 16 patikrinimų. Dalis jų buvo planuoti ir vykdyti vadovaujantis Inspekcijos direktoriaus 2021 m. prevencinių patikrinimų planu, patvirtintu 2021 m. vasario 5 d. įsakymu Nr. 1T-7(1.12.E). Dėl pandeminės situacijos Lietuvoje 2021 m. Inspekcijos planiniai tikrinimai buvo apriboti. Iš viso atlikti 8 planiniai tikrinimai, iš jų 7 – finansų įstaigose dėl asmens duomenų teikiant mokėjimo inicijavimo paslaugą apimties. Šie tikrinimai bus pratęsti 2022 m. ir juos pabaigus parengtas apibendrinimas.

8 tikrinimai 2021 m. buvo neplaniniai, pradėti reaguojant į įvykius, susijusius su duomenų saugumo incidentais įvairiose valstybinėse ar privačiose informacinėse sistemose, kilus įtarimų dėl nesaugaus asmens duomenų tvarkymo. Jie pradėti Inspekcijai gavus informacijos iš žiniasklaidos, anoniminių pranešimų, stebint viešai skelbiamą informaciją. Neplaniniai tikrinimai taip pat atlikti ir gavus pranešimus apie asmens duomenų saugumo pažeidimus.

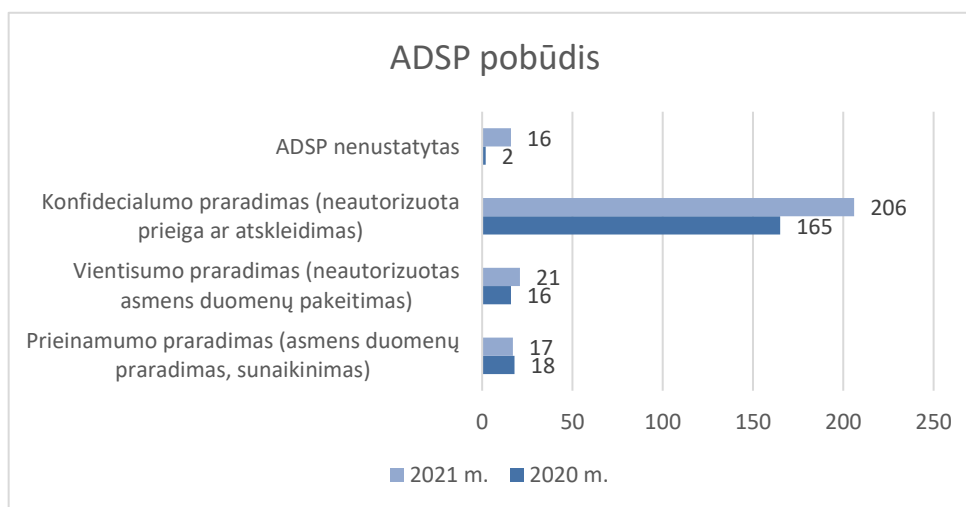
Asmens duomenų saugumo pažeidimai. Įvykus asmens duomenų saugumo pažeidimui (toliau – ADSP), organizacijos turi imtis visų įmanomų veiksmų pažeidimui sustabdyti. Mažesnių ar didesnių pažeidimų vyksta nuolatos. Visais atvejais organizacijos turi tokius pažeidimus dokumentuoti ir laikytis kitų BDAR nustatytų procedūrų. Nustačius, kad dėl įvykusio pažeidimo kyla rizika fizinių asmenų teisėms ir laisvėms, privaloma apie tai pranešti Inspekcijai be reikalo neatidėliojant, bet ne vėliau kaip per 72 valandas, ir asmenims, kurių duomenys galėjo nukentėti.

2 grafikas. Inspekcijos gautų pranešimų apie ADSP skaičius 2019–2021 m.

Gautus pranešimus apie asmens duomenų saugumo pažeidimus Inspekcija įvertina ir, jei reikia, atlieka tyrimą. 2021 m. Inspekcijai buvo pateikti 239 pranešimai apie duomenų saugumo pažeidimus. Palyginti su 2020 m., ADSP pranešimų padaugėjo trečdaliu. Dėl šių ADSP 2021 m. Lietuvoje paveiktų abonentų skaičius – 3 379 123, kitose šalyse – 11 969 880. Atkreipiame dėmesį, kad vieno asmens duomenys gali dalyvauti keliuose pažeidimuose, todėl čia kalbama ne apie asmenį, o apie vartotoją (vartotojo paskyrą), kaip atskirą kiekvieno incidento dalyvį.

3 grafikas. Pasiskirstymas pagal ADSP pobūdį 2020–2021 m.

Pagal asmens duomenų saugumo pažeidimo pobūdį Lietuvoje statistiškai vyrauja konfidencialumo pažeidimai – 206 atvejai, 21 atveju buvo prarastas duomenų vientisumas, 17 atvejų buvo susiję su duomenų prieinamumo pažeidimais.

Daugiausia ADSP 2021 m. įvyko dėl žmogiškosios klaidos – 45 proc. 40 proc. ADSP atvejų buvo ir kibernetiniai incidentai, apie 77 proc. ADSP atvejų spėta pranešti ne vėliau kaip per 72 val., kaip ir reikalauja BDAR.

Apžvelgiant asmens duomenų, kurių saugumas buvo pažeistas, kategorijas, vyrauja asmens tapatybę patvirtinantys asmens duomenys (vardas, pavardė, el. paštas ir pan.), 2021 m. iš viso 186 atvejai, prisijungimo duomenys ir (ar) asmens identifikaciniai numeriai nukentėjo 101 kartą, specialių kategorijų asmens duomenys nukentėjo 12 kartų, kita (finansiniai, kredito istorijų duomenys ar keleto asmens duomenų kategorijų derinys) – 12.

Svarbu atkreipti dėmesį, kad 2021 m. gauti net 9 pranešimai apie ADSP dėl nutekintų duomenų bazių. Vien per šiuos 9 ADSP piktavaliai, taikydami SQL injekcijų (angl. *SQL Injection*), brutalių jėgų (angl. *Brute Force*), tinklo tarpininko (angl. *Man in The Middle*) tipo atakas, nutekino 993 570 vartotojų duomenų.

Vienas iš reikšmingesnių 2021 m. įvykusių asmens duomenų saugumo pažeidimų, kuris laikomas ir kibernetiniu incidentu, įvyko metų pradžioje. 2021 m. vasario mėn. tiek asmens duomenų apsaugos priežiūros institucija, tiek visuomenė sužinojo apie asmens duomenų saugumo pažeidimą automobilių nuomos bendrovėje, paveikusi daugiau kaip 110 tūkst. vartotojų duomenis, kai buvo nutekinta nebenaudojama klientų duomenų bazė. Šį incidentą tarsi grandininė reakcija sekė ir daugiau pranešimų apie galimai netinkamai saugomus asmens duomenis bei įvykusių asmens duomenų saugumo pažeidimus ir kitose įmonėse. Tai tik dar kartą įrodė, kad organizacijos privalo nuolatos rūpintis tvarkomų asmens duomenų apsauga, atsakingai vertinti savo veiklą ir atidžiai elgtis visame asmens duomenų gyvavimo organizacijoje cikle, netgi ir su tais asmens duomenimis, kurie nebeturėtų būti naudojami. Dėl šio ADSP Inspekcija bendrovei skyrė 110 tūkst. Eur administracinę baudą. Bauda bendrovei skirta dėl BDAR 32 straipsnio 1 dalies a, b, d punktų, reglamentuojančių pareigą užtikrinti asmens duomenų tvarkymo saugumą, pažeidimų. 2021 m. gruodžio mėn. bendrovė paskelbė viešai, kad Inspekcijos sprendimo teismui neskųs.

Išankstinės konsultacijos. BDAR numatyta, kad duomenų valdytojas, prieš pradėdamas tvarkyti asmens duomenis, kreipiasi į Inspekciją išankstinės konsultacijos, kai atliktame poveikio duomenų apsaugos vertinime nurodyta, kad tvarkant asmens duomenis kiltų didelis pavojus fizinių asmenų teisėms ir laisvėms duomenų valdytojui nesiėmus priemonių pavojui sumažinti.

2021 m. 12 duomenų valdytojų kreipėsi į Inspekciją dėl išankstinės konsultacijos. Iki ataskaitinio laikotarpio pabaigos buvo suteiktos 8 išankstinės konsultacijos. Duomenų valdytojais buvo ne tik įspėti dėl galimo BDAR pažeidimo, bet ir buvo teikiamos konkrečios rekomendacijos, padėsiančios užkardyti galimas asmens duomenų apsaugos grėsmes. Taip pat teikiant šias išankstines konsultacijas net 6 atvejais buvo konstatuota, kad numatomas asmens duomenų tvarkymas pažeis BDAR nuostatas. Tuo atveju, kai numatomas asmens duomenų tvarkymas gali kelti didelį pavojų, Inspekcijos teikiama rekomendacija apsaugo duomenis planuojančią tvarkyti organizaciją nuo realių finansinių ir reputacinių grėsmių. Esama patirtis rodo, kad ši BDAR numatyta viena iš atskaitomybės principo įgyvendinimo priemonių yra aukšto duomenų apsaugos standarto garantas.

2021 m. Inspekcija teikė išankstines konsultacijas dėl darbuotojų tarnybinių telefonų skambučių išsklotinių tvarkymo poreikio, praėjimo kontrolės sistemos diegimo, transporto priemonių valstybinių numerių įrašymo ir kaupimo, dėl duomenų tvarkymo teisėtumo ir proporcingumo, vaizdo stebėjimo ir kt.

Skundų nagrinėjimas. Inspekcijos gaunamų skundų skaičius nuolatos auga (žr. 3 lentelę). 2021 m. gauti 1 164 skundai, išnagrinėti – 972.

4 lentelė. Išnagrinėjus asmenų skundus daugiausia pažeidimų nustatyta dėl šių sričių

Skundo sritis	2019 m.	2020 m.	2021 m.
Vaizdo stebėjimas	49	36	42
Asmens duomenų atskleidimas	56	57	41
Tiesioginė rinkodara	56	28	30
Asmens duomenų rinkimas	23	28	26
Teisė susipažinti su duomenimis	22	32	15

Teisė būti pamirštam	4	7	14
Asmens duomenų rinkimas iš valstybės registru ir informacinių sistemų	14	15*	9

* Patikslinti 2020 m. duomenys.

2021 m. daugiausia pažeidimų nustatyta dėl vaizdo stebėjimo, dalis jų dėl fizinių asmenų atliekamo netinkamo vaizdo duomenų tvarkymo. Palyginti su 2020 m., pagrįstų skundų, kuriuos išnaginėjus pažeidimai pasitvirtino, dėl vaizdo stebėjimo, asmens duomenų atskleidimo, tiesioginės rinkodaros, asmens duomenų rinkimo skaičius kito nežymiai. 2021 m. beveik perpus sumažėjo nustatytų pažeidimų dėl teisės susipažinti su asmens duomenimis ir asmens duomenų rinkimo iš valstybės registru ir informacinių sistemų, tačiau dvigubai daugiau, palyginti su 2020 m., nustatyta pažeidimų dėl teisės būti pamirštam.

Nors Inspekcijos atstovai tiek konsultuodami asmenis dėl jų teisių įgyvendinimo, tiek dėl skundų teikimo procedūros kaskart pabrėžia, kad asmenims svarbu pasinaudoti teise, o kartais ir pareiga, visų pirma kreiptis į duomenų valdytoją dėl savo teisių įgyvendinimo, tačiau Inspekcijos gaunamų skundų skaičius toliau auga. Siekdama veiklos ekonomiškumo principo, Inspekcija patikslino skundų nagrinėjimo procedūras, kurios įtvirtintos Inspekcijos direktoriaus 2021 m. kovo 2 d. įsakyme Nr. 1T-20 (1.12.E) „Dėl Valstybinės duomenų apsaugos inspekcijos nagrinėjamų skundų nagrinėjimo tvarkos aprašo patvirtinimo“. Atnaujintame skundų nagrinėjimo apraše numatyta ne tik duomenų subjekto ir duomenų valdytojo sutaikinimo procedūra, siekiant sudaryti palankesnes sąlygas duomenų subjektui efektyviau ginti teises, reglamentuota pateikto skundo trūkumų šalinimo procedūra.

Skiriamos sankcijos. Inspekcija už BDAR ir kitus asmens duomenų apsaugos pažeidimus gali imtis įvairių taisomųjų veiksmų, priklausomai nuo konkretaus atvejo aplinkybių, pavyzdžiui, įspėti, pareikšti papeikimą, teikti nurodymus, apriboti arba uždrausti duomenų tvarkymą, skirti administracinę baudą, kuri, priklausomai nuo pažeidimo, gali siekti iki 2 ar 4 proc. ankstesnių finansinių metų bendros metinės pasaulinės apyvartos, arba iki 10 mln. ar 20 mln. EUR. Inspekcija gali taikyti poveikio priemones dėl asmens skundų, atliktų tyrimų, asmens duomenų saugumo pažeidimų, išnaginėjusi išankstinės konsultacijos medžiagą.

2021 m. Inspekcija, nustačiusi pažeidimų, organizacijoms teikė 2 įspėjimus, 8 rekomendacijas, paskyrė 26 administracines baudas, surašė 30 administracinių nusižengimų protokolų, pagal kuriuos skirtos baudos daugiausia dėl Elektroninių ryšių įstatymo pažeidimų, teikė 101 nurodymą ir 101 papeikimą. Kaip ir ankstesniais metais, nemažai atvejų, kai taisomųjų veiksmų (paskirtos baudos) Inspekcija ėmėsi dėl nepateikimo ar bandymo nuslėpti tyrimui reikiama informaciją.

Toliau pateikiama keletas reikšmingesnių atvejų, kai Inspekcija ėmėsi taisomųjų veiksmų dėl netinkamo asmens duomenų tvarkymo pateikiami toliau.

2021 m. pradžioje bauda skirta tiek valstybinei institucijai Nacionaliniam visuomenės sveikatos centrai (12 tūkst. Eur), tiek mobiliąją aplikaciją kūrusiai bendrovei (3 tūkst. Eur). Šis atvejis susijęs su aplaidžiai suplanuota COVID-19 valdymo priemone mobiliąja aplikacija „Karantinas“. Šiuo atveju bauda skirta už nustatytus BDAR 5, 13, 24, 32 ir 35 straipsnių pažeidimus.

2021 m. pradžioje 15 tūkst. Eur bauda skirta Registru centrai už nustatytus BDAR 32 straipsnio 1 dalies b ir c punktų pažeidimus, įvykus asmens duomenų saugumo pažeidimui dar 2020 m., sutrikdžiusiam valstybės registru ir valstybės informacinių sistemų veikimą. Pažeidimai nustatyti dėl neužtikrinto nuolatinio duomenų tvarkymo sistemų ir paslaugų vientisumo, prieinamumo ir atsparumo, taip pat teisės aktų nustatytu terminu neatkūrus sąlygų ir galimybių naudotis asmens duomenimis.

Inspekcija atlikusi tyrimą dėl biometrinių asmens duomenų tvarkymo sporto klubui skyrė 20 tūkst. Eur baudą už nustatytus BDAR 5 straipsnio 1 dalies a ir c punktų, 9 straipsnio 1 dalies, 13 straipsnio 1–2 dalies, 30 straipsnio, 35 straipsnio 1 dalies nuostatų pažeidimus, t. y. už biometrinių

duomenų tvarkymą, neturint savanoriško duomenų subjektų sutikimo, taip pat neužtikrinimą kitų galiojančiam sutikimui keliamų reikalavimų, duomenų subjektų teisės būti informuotiems apie duomenų tvarkymą netinkamą įgyvendinimą, taip pat nustatyta, kad bendrovė nebuvo atlikusi biometrinių duomenų tvarkymo poveikio duomenų apsaugai vertinimo, netvarkė veiklos įrašų.

Daugiausia susirūpinimo 2021 m. visuomenėje sukėlęs atvejis, susijęs su incidentu automobilių nuomos bendrovėje. Inspekcija dėl šio incidento, kai buvo paviėšinti daugiau kaip 110 tūkst. bendrovės klientų asmens duomenys, atlikusi tyrimą 2021 m. lapkričio mėn. sprendimu bendrovei skyrė 110 tūkst. Eur administracinę baudą. Iki šiol tai didžiausia Lietuvos priežiūros institucijos skirta bauda. Pažeidimų nustatyta dėl BDAR 32 straipsnio 1 dalies a, b, d punktų, reglamentuojančių pareigą užtikrinti asmens duomenų tvarkymo saugumą.⁶

Tarptautinė veikla

5 lentelė. Tarptautinės veiklos rodikliai

Veikla	Iki BDAR	Pradėjus taikyti BDAR				
	2017 m.	2018 m.	2019 m.	2020 m.	2021 m.	
Dalyvavimas EDAV ir kitų tarptautinių darbo grupių veikloje	0	24	32	95	90	
Rengti atsakymai į tarptautinius paklausimus	7	10	60	90	62	
Teikta nuomonė Lietuvos pozicijoms ar pastabos dėl ES teismų bylų	48	70	46	67	110	
Įmonei privalomų taisyklių (BCR) nagrinėjimas	15	13	61	153	162	

Įtvirtinus nacionalinių priežiūros institucijų privalomą veiklos indėlį EDAV ir jos pogrupiuose, Inspekcija pradėjo aktyvią tarptautinę veiklą EDAV ir bendradarbiavimą su kitų valstybių narių priežiūros institucijomis. Pavyzdžiui, Inspekcija aktyviai dalyvauja derinant įmonei privalomų taisyklių projektus, dalyvauja jų peržiūroje, rengia EDAV nuomonių projektus dėl jų, dalyvauja EDAV pogrupių veikloje ir kitų tarptautinių darbo grupių veikloje, kuriuose rengiami ir derinami dokumentai (nuomonės, gairės ir kt.), keičiasi nuomonėmis su kitomis ES priežiūros institucijomis (per priežiūros informacinę sistemą IMI ar naudojantis vidiniu EDAV įrankiu, skirtu tik valstybių narių priežiūros institucijoms – *Confluence*), bendradarbiauja su ES ir Europos ekonominės erdvės valstybėmis nagrinėjant skundus taikant nuoseklumo užtikrinimo mechanizmą.

2021 m. Inspekcijos atstovai dalyvavo 16 išankstinių įmonei privalomų taisyklių vertinime, yra 14 EDAV nuomonių dėl įmonei privalomų taisyklių bendraautorai, EDAV nuomonės dėl Latvijos parengtų sertifikavimo įstaigų sertifikavimo kriterijų bendraautorai, rengė vidinius Duomenų apsaugos pareigūnų tinklo dokumentus.

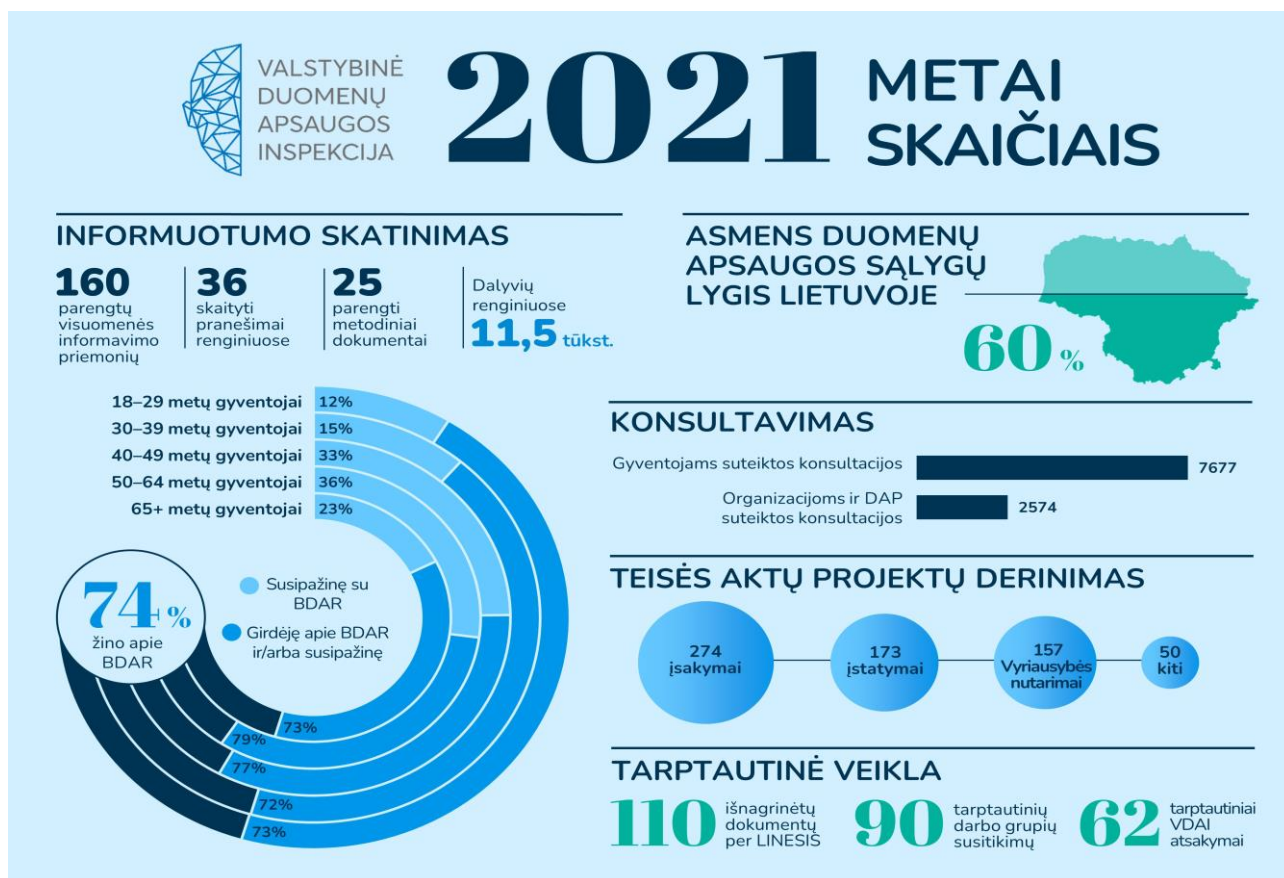
IMI sistemos duomenimis, 2021 m. Inspekcija buvo susijusi su 553 tarptautiniais prašymais, kuriuose buvo vadovaujančioji arba susijusi priežiūros institucija. Inspekcija dalyvavo 1 ginčo sprendimo projekte pagal BDAR 65 straipsnį, 506 tarpvalstybinėse bylose, iš kurių 375 dėl asmenų skundų, 131 dėl kitų tyrimų, teisinių išipareigojimų ir kt. Per 2021 m. parengti 209 sprendimų projektai, iš kurių priimtas 141 galutinis sprendimas. Inspekcija dalyvavo 250 savitarpio pagalbos teikimo atveju.

EDAV kasmet skelbia nuomones, gaires, rekomendacijas ir geriausią praktiką, siekiant skatinti bendrą BDAR supratimą valstybėse narėse. EDAV parengta metodinė informacija yra verčiama į ES valstybių narių kalbas. Prie dokumentų vertimo į lietuvių kalbą prisideda ir Inspekcija. Kiekvienos valstybės priežiūros institucija yra atsakinga už vertimų peržiūrą. Inspekcija savo turimais

⁶ Svarbu atkreipti dėmesį, kad daugiau aktualios Inspekcijos sprendimų informacijos galima rasti specialioje interneto svetainės [sprendimų](#) rubrikoje, taip pat Inspekcijos interneto svetainėje skelbiama ir [teismų sprendimų](#) informacija.

pajėgumais prisideda prie šios veiklos vykdymo, kad Lietuvos organizacijos ir žmonės turėtų į lietuvių kalbą išverstus EDAV dokumentus. 2021 m. suredaguota ir EDAV pateikta 20 redaguotų dokumentų vertimų.

3 paveikslas. Inspekcijos 2021 m. veiklos rodikliai

Visuomenės informavimas, švietimas ir konsultavimas

6 lentelė. Visuomenės informavimas, švietimas ir konsultavimas asmens duomenų ir privatumo apsaugos srityje

Veikla	Iki BDAR	Pradėjus taikyti BDAR			
	2017 m.	2018 m.	2019 m.	2020 m.	2021 m.
Suteikta konsultacijų	5 697	6 298	4 568	5 494	10 251
Parengta visuomenės informavimo priemonių	136	233	171	172	160
Parengta metodinių dokumentų	6	10	20	15	25
Dalyvauta susitikimuose su viešuoju ir privačiu sektoriais	69	93	88	43	101
Skaityta pranešimų renginiuose	33	63	31	39	36

Konsultacijos. 2021 m. Inspekcija aktyviai vykdė asmenų ir organizacijų konsultavimą BDAR taikymo ir teisių į duomenų apsaugą klausimais. 2021 m. suteikta 121 konsultacija duomenų apsaugos pareigūnams, 2 453 – įmonėms ir valstybinėms institucijoms, asmenims – 7 677 konsultacijos. Svarbu atkreipti dėmesį, kad dėl 2021 m. automobilių nuomos bendrovės asmens duomenų saugumo pažeidimo, kai nukentėjo 110 tūkst. asmenų duomenys ir visuomenėje kilus

susirūpinimui, priežiūros institucijai teko ne tik imtis tyrimo, tačiau ir patarti bendrovės klientams, operatyviai parengti metodinę informaciją, atsakyti į gausybę klausimų. Dėl šio incidento Inspekcija asmenims suteikė daugiau kaip 5,5 tūkst. konsultacijų, parengė 2 metodinius dokumentus: „Patarimai, jeigu Jūsų paskyra buvo „nulaužta“ ir „Atsakymai į dažnai užduodamus klausimus dėl „CityBee“ 2021 m. vasario mėn. duomenų saugumo pažeidimo“.

2021 m. daugiausia klausimų iš asmenų sulaukta dėl:

- asmens duomenų tvarkymo teisėtumo – 569;
- skundo Inspekcijai pateikimo – 364;
- duomenų subjekto teisių įgyvendinimo – 329;
- BDAR ir Asmens duomenų teisinės apsaugos įstatymo taikymo ir Inspekcijos kompetencijos – 277;
- vaizdo stebėjimo – 243;
- asmens duomenų teikimo teisėtumo – 158;
- darbuotojų asmens duomenų tvarkymo – 83;
- duomenų tvarkymo saugumo – 76;
- COVID-19 – 73.

Įvairios organizacijos daugiausia teiravosi dėl:

- asmens duomenų tvarkymo teisėtumo – 522;
- BDAR ir Asmens duomenų teisinės apsaugos įstatymo taikymo ir Inspekcijos kompetencijos – 338;
- asmens duomenų tvarkymo sąlygų taikymo – 325;
- asmens duomenų teikimo teisėtumo – 271;
- vaizdo stebėjimo – 191;
- darbuotojų asmens duomenų tvarkymo – 179;
- duomenų subjekto teisių įgyvendinimo – 157;
- duomenų tvarkymo saugumo – 117;
- dėl duomenų apsaugos pareigūno – 104;
- dėl COVID-19 – 122.

Metodinė informacija. 2021 m. Inspekcija, siekdama sumažinti pavienių kreipimūsi skaičių ir pateikti išsamesnės informacijos aktualiais klausimais didesnėms suinteresuotųjų asmenų grupėms, skyrė daug dėmesio metodinės informacijos rengimui, kuri yra naudinga tiek duomenų valdytojams, tiek ir duomenų subjektams. Parengta 15 DUK, 1 rekomendacija, 6 Inspekcijos sprendimų apibendrinimai, 3 kiti apibendrinimai.

Inspekcija 2021 m. parengė rekomendaciją „Dėl skolininkų asmens duomenų tvarkymo“ ir kitos metodinės informacijos tokiomis temomis kaip poveikio duomenų apsaugai vertinimas, asmens duomenys socialiniuose tinkluose, BREXIT, teistumo duomenys, „CityBee“ asmens duomenų saugumo pažeidimas, atvirųjų duomenų ir asmens duomenų santykis, tiesioginė rinkodara, duomenų apsaugos pareigūnų skyrimas, skolininkai ir sveikatos duomenys, slapukai, darbuotojų testavimas dėl COVID-19, telefoninio pokalbio įrašai.

Visuomenės informavimas. 2021 m. Inspekcija skyrė daug dėmesio informacijos sklaidai apie vykdomą veiklą, funkcijas, teikė komentarus dėl įvairių situacijų, duomenų saugumo pažeidimų tiek viešajame, tiek privačiame sektoriuose įvairiais visuomenės informavimo kanalais ir priemonėmis:

- 90 atsakymų į paklausimus;
- 42 naujienos interneto svetainėje;
- 21 TV ar radijo interviu, dalyvavimas laidoje;
- 5 pranešimai spaudai;
- ir kt.

2021 m. žiniasklaidos atstovai ypač domėjosi tokiomis asmens duomenų apsaugos temomis kaip gyventojų surašymas, „Citybee“ asmens duomenų saugumo pažeidimas, planuojamas vaizdo stebėjimas Kauno mieste, vaizdo stebėjimo kitais atvejais, bendrais BDAR taikymo klausimais, Inspekcijos sprendimais atlikus tyrimus ir taikytomis poveikio priemonėmis, Inspekcijos statistine informacija. Inspekcija vis dar sulaukia kreipimųsi iš žiniasklaidos atstovų dėl asmens duomenų tvarkymo žiniasklaidos tikslais. 2021 m. sulaukta apie 10 kreipimųsi, kurie priklauso ne Inspekcijos, o žurnalistų etikos inspektoriaus kompetencijai.

„SolPriPa 2 WORK“ projektas. 2021 m. Inspekcija kartu su Mykolo Romerio universitetu pradėjo įgyvendinti projektą „Sprendžiant privatumo paradoksą 2: aukštų duomenų apsaugos, kaip pagrindinės teisės, standartų skatinimas darbo vietoje“. „SolPriPa 2 WORK“ projektas yra „SolPriPa“ projekto tęsinys, tik šįkart dėmesys skirtas darbdavių ir darbuotojų informuotumo didinimui apie asmens duomenų apsaugą darbo santykių kontekste.

2020 m. lapkričio 26 d. pasirašyta dotacijų sutartis Nr. 101005544 – SOLPRIPA 2 WORK – REC-AG-2020 / REC-RDAT-TRAI-AG-2020 tarp ES, Inspekcijos ir Mykolo Romerio universiteto. Šis projektas 80 proc. finansuojamas Europos Komisijos lėšomis pagal ES Teisių, lygybės ir pilietiškumo programą (2014–2020). Viso „SolPriPa 2 WORK“ projekto vertė 283 095,25 Eur (Inspekcijai skirtos lėšos – 112 394,94 Eur, Inspekcijos indėlis – 22 478,99 Eur). Įgyvendinus šį projektą smulkiojo ir vidutinio verslo bei kitos verslo įmonės, viešasis sektorius ir darbuotojai turės galimybę lengvai naudotis parengtomis skaitmeninėmis praktinėmis priemonėmis, kurios padės geriau suprasti pagrindinius duomenų apsaugos klausimus darbo santykiuose. Tikimasi, kad bendra netolerancija dėl netinkamo asmens duomenų naudojimo darbo santykiuose gerokai padidės. Numatyti projekto tikslai: suteikti galimybę darbdaviams kurti asmens duomenų tvarkymo principus atitinkančią darbo aplinką ir padėti darbuotojams ginti savo teisę į asmens duomenų apsaugą, kaip pagrindinę teisę, darbo vietoje.

Įgyvendinant projektą bus vedami mokymai, rengiamos gairės, moksliniai straipsniai, tinklalaidės, toliau vystoma mobilioji aplikacija „ADA gidas“. 2021 m. buvo skirti nustatyti tikslinių auditorijų poreikius, surengtos 3 apklausos, parengti jų apibendrinimai, surengti projekto ekspertų mokymai, parengta tikslinių grupių mokymų medžiaga.

Teisėkūra asmens duomenų apsaugos srityje

7 lentelė. Teisės aktų rengimas ir derinimas

Veikla	Iki BDAR	Pradėjus taikyti BDAR			
	2017 m.	2018 m.	2019 m.	2020 m.	2021 m.
Derinta teisės aktų projektų	328	623	630	662	654
Parengta teisės aktų	7	17	23	6	11

2021 m. Inspekcijos dalyvavimas teisėkūros veikloje užėmė reikšmingą veiklos dalį. Per ataskaitinį laikotarpį derinti 654 kitų institucijų pateikti teisės aktų projektai, iš jų:

- 274 įsakymai;
- 173 įstatymai;
- 157 Vyriausybės nutarimai;
- 50 kitų teisės aktų.

Parengta ir patvirtinta 11 Inspekcijos direktoriaus įsakymų. Įvykdytos 3 viešosios konsultacijos dėl Inspekcijos teisės aktų projektų. Šie teisės aktų projektai svarbūs tiek viešajam, tiek privačiam sektoriui, be to, dėl jų atitikties BDAR galutinai nuomonę pateikia EDAV.

Duomenų apsaugos pareigūnų skyrimas Lietuvoje

Duomenų apsaugos pareigūnas (toliau – DAP) – tai BDAR numatyta pareigybė. DAP privalo paskirti valdžios institucijos ir įstaigos bei kitos organizacijos, kurių pagrindinė veikla yra dideliu mastu sistemingai stebėti asmenis arba dideliu mastu tvarkyti specialių kategorijų asmens duomenis. DAP gali būti organizacijos darbuotojas arba asmuo iš išorės. Nuo BDAR taikymo pradžios Inspekcijai yra pranešta apie 2 746 DAP paskyrimą. 2021 m. Lietuvoje paskirti 265 DAP.

DAP yra tas darbuotojas, kuris padeda organizacijai užtikrinti tinkamą asmens duomenų tvarkymą ir apsaugą, laukytis kitų BDAR reikalavimų, bendrauti su duomenų subjektais ir priežiūros institucija. Inspekcija, siekdama padėti Lietuvos DAP suteikti žinių ir pasidalinti BDAR taikymo patirtimi, 2021 m. surengė atskirus mokymus privataus ir viešojo sektoriaus DAP. Šiuose nuotoliniuose mokymuose patirtimi pasidalijo ne tik Inspekcijos atstovai, tačiau ir kitų institucijų, įmonių ir Lietuvos duomenų apsaugos pareigūnų asociacijos atstovai. Iš mokymų metu pateiktų dalyvių klausimų ir DAP anoniminių apklausų matyti, kad organizacijos vis dar neskiria pakankamai dėmesio DAP veiklai, kvalifikacijos kėlimui ir DAP įtraukimui į įvairius organizacijų procesus, kurių metu sprendžiami asmens duomenų tvarkymo klausimai. Šiais mokymais Inspekcija prisidėjo keliant Lietuvos DAP kvalifikaciją, mokymai buvo įregistruoti Neformaliojo švietimo programų registre, dalyviams išduoti pažymėjimai. Mokymus tiesiogiai stebėjo 1 060 dalyvių, įrašų peržiūros siekė 4 600.

PLANUOJAMI ARTIMIAUSIO LAIKOTARPIO VEIKLOS PRIORITETAU

Trejų metų BDAR taikymo priežiūros ir stebėsenos patirtis bei veiklos rodiklių rezultatai sudaro prielaidas daryti išvadą, kad Inspekcijai pavyko pasiekti, jog tiek duomenų valdytojai, tiek ir duomenų subjektai turėtų pagrindines žinias apie kiekvieno iš jų turimas teises ir pareigas asmens duomenų apsaugos srityje. 2022 m. Inspekcija planuoja toliau visuomenėje skleisti pagarbos asmens duomenims kultūrą, visų pirma didinant suinteresuotųjų asmenų žinias, kompetenciją ir įgūdžius asmens duomenų apsaugos srityje, siekiant užtikrinti tinkamą BDAR nustatytų asmens duomenų tvarkymo taisyklių įgyvendinimą ir efektyvesnę asmens duomenų apsaugos priežiūros sistemą.

Atsižvelgiant į tai, Inspekcijos veiklos prioritetai yra:

1. Didinti duomenų valdytojų, duomenų apsaugos pareigūnų ir duomenų subjektų žinias, kompetenciją ir įgūdžius asmens duomenų apsaugos srityje.
2. Prisidėti didinant pasitikėjimą viešojo sektoriaus atliekamu asmens duomenų tvarkymu.
3. Stiprinti tarptautinį bendradarbiavimą asmens duomenų apsaugos srityje.

Pažymėtina, kad Inspekcijos veiklos prioritetai prisidės prie 2021–2030 metų nacionaliniame pažangos plane, patvirtintame Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2020 m. rugšėjo 9 d. nutarimu Nr. 998 „Dėl 2021–2030 metų nacionalinio pažangos plano patvirtinimo“, įtvirtintų valstybės strateginių tikslų – didinti švietimo įtrauktį ir veiksmingumą, siekiant atitikties asmens ir visuomenės poreikiams (3 tikslas), didinti teisinės sistemos ir viešojo valdymo veiksmingumą (8 tikslas), stiprinti Lietuvos įtaką pasaulyje ir ryšius su diaspora (9 tikslas) – įgyvendinimo.

Direktorius

Raimondas Andrijauskas